

Seligeria campylopoda

Krokdvärgmossa

Mossor

Klass: Bryopsida (egentliga bladmossor), **Ordning:** *Grimmiales*, **Familj:** *Seligeriaceae*, **Släkte:** *Seligeria* (dvärgmossor), **Art:** *Seligeria campylopoda* - krokdvärgmossa Kindb. **Synonymer:**

Kännetecken

Arten kan bilda täta bestånd men kan även växa mer glest. Skotten blir upp till 5 mm höga. Bladen - som är något utstående - smalnar av gradvis, och nerven slutar nedanför bladspetsen. Honbladen är lika långa som övriga blad men har en bred, stjälsomfattande bas som snabbt smalnar av ovan mitten. Bladkanten är otandad. Arten är samkönad och kapslar är vanliga. Kapselskaftet är 3-4 mm långt, och som fuktigt är det bågformigt krökt men vid torka mer upprätt. Den smalt ovala kapseln har rödbruna, triangulära peristomtänder. Sporerna är 10-12 µm i diameter. Bågdvärgmossa *S. recurvata* har också ett kapselskaft som blir bågliket krökt som fuktigt, men den kan särskiljas från krokdvärgmossa på sina mer långt tillspetsade blad med utlöpande nerv. Även tråddvärgmossa *S. diversifolia* kan ha svagt krökt kapselskaft i fuktigt tillstånd men har styva, rännformiga blad och större, tydligt avvikande honblad med en bred, stjälsomfattande bas. Till skillnad från bågdvärgmossa återfinns den uteslutande på kalksten.

Utbredning och status

Arten är sällsynt - i Sveriges kalkområden endast funnen på en handfull platser från Västmanland till Torne lappmark. Den förekommer sällsynt i Norge och i Finland. Totalutbredningen omfattar norra och centrala Europa samt Ryssland och Nordamerika. Krokdvärgmossa är rödlistad även i flera andra länder i Europa. Krokdvärgmossa togs upp från Sverige första gången av Nyholm (1954). Före den omtolkning av några former av bågdvärgmossa som Tuomikoski gjort 1939, hade krokdvärgmossa endast varit känd från Nordamerika.

Ekologi

Krokdvärgmossa förekommer vanligen på fuktiga, skuggiga kalkstensklippor eller -block. På en av lokalerna i Västmanland växer den på nästan horisontella ytor av beskuggade block. Liksom de flesta dvärgmossor bildar krokdvärgmossan ofta relativt ensartade bestånd; den kan dock påträffas tillsammans med andra mossor, såsom kruskalkmossa *Tortella tortuosa* och blommossor *Schistidium* spp. Mogna kapslar påträffas framförallt på sommaren.

Hot

Allt som kan förändra lokalklimatet utgör hot, såsom avverkning av skogen och förändring av hydrologin genom t.ex. dränering. Stenbrytning och annan exploatering av lokalerna utgör andra potentiella hot mot arten.

Åtgärder

Ingrepp som förändrar lokalklimatet på lokalerna för arten bör undvikas. Skog i anslutning till kalkbranter bör undantas från skogsbruk generellt. Avverkning av en växtplats i närheten av Grythyttan (Västmanland) stoppades föredömligt på 1960-talet på inrådan av N. Hakelier. Kända lokaler bör skyddas mot stenbrytning och annan exploatering. Ytterligare återbesök på kända lokaler måste ske för att se om artens fortlevnad i Sverige är säkerställd eller om ytterligare åtgärder behövs för att skydda arten.

Övrigt

Utländska namn - NO: Krokbløymose, FI: Kaarihitusammal, GB: Bentfoot Rock-bristle.

Etymologi: campylopoda = med böjd fot; kámpylos (gr.) = böjd; pod-os genitiv av pous (gr.) = fot.

Uttal: [*Seligeria kampylópoda*]

KEY FACTS Bentfoot Rock-bristle. Shoots up to 5 mm long, forming dense or lax patches. Leaves somewhat spreading. Nerve ending below apex. Capsules common, exserted, ovoid with triangular teeth. Seta 3-4 mm, arcuate when moist, straight when dry. Spores 10-12 µm, mature in summer. - Found on shaded and moist calcareous cliffs and boulders. A rare species.

Litteratur

Hakelien, N. 1957. Mossor från västra Jämtland. *Svensk Bot. Tidskr.* 51: 613-614.

Hakelien, N. 1961. Mossor från västra Jämtland. *Svensk Bot. Tidskr.* 55: 229-232.

Hakelien, N. 1963. Bidrag till Sveriges mossflora II. *Svensk Bot. Tidskr.* 57: 402-406.

Hakelien, N. 1965. Bidrag till Sveriges mossflora III. *Svensk Bot. Tidskr.* 59: 165-167.

von Krusenstjerna, E. 1967. Nordisk Bryologisk förenings första möte i Nora 1966. *Svensk Bot. Tidskr.* 61: 311-317.

Lönnell, N. 2006. *Seligeria campylopoda* krokdvärgmossa s. 219. I: Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. [AJ 6-23], Bladmossor. Sköldmossor - blåmossor : Bryophyta : Buxbaumia - Leucobryum. Artdatabanken, Sveriges lantbruksuniversitet, Uppsala.

Nyholm, E. 1954. Illustrated moss flora of Fennoscandia II. Musci. Fasci 1. Lund. The Botanical Society of Lund/CWK Gleerup.

Ochyra, R. & Gos, L. 1994. New or otherwise interesting distributional data for species of *Seligeria* (Musci, Seligeriaceae) for Eurasia. *Fragmenta Floristica et Geobotanica* 39: 383-389.

Tuomikoski, R. 1939. Materialien zu einer Laubmoosflora des Kuusamo-gebietes. *Annales Bot. Soc. Zool-Bot. Fenn. Vanamo* 12 (4):1-124.

Vitt, D.H. 1976. The genus *Seligeria* in North America. *Lindbergia* 3: 241-275.

Författare

Niklas Lönnell 1998. Rev. Niklas Lönnell 2006. Uppdaterat 2010.